

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף סו

לפי הנ"ל מובן מדוע לא מקריבים את השעיר בשנה הבאה (= ששעיר שעברה עליו שנה מלידתו פסול להקרבה), אבל מדוע לא מקריבים את הפר בשנה הבאה והרי פר כשר להקרבה עד בן שלש שנים?

תירוץ: גזירה פר משום שעיר. קושיא: וכי משום גזירה הפר ימות? והרי די לנו אם משום הגזירה ירעה עד שישתאב? קושיא נוספת: והרי חטאת שעברה שנתה אין דינה למיתה, אלא רואים כאילו היא נמצאת בבית הקברות שאסור לכהן להכנס ולקחת אותה ותרעה עד שתסתאב, וא"כ מדוע לדעת רבי יהודה הפר והשעיר הולכים למיתה?

אלא הטעם שהפר והשעיר מתים הוא גזירה משום תקלה, וכפי שלמדנו בברייתא - שאסור להקדיש / להעריך (= שאומר 'ערך זה עלי') / להחרים (= שאומר 'דבר זה חרם') בזמן הזה שאין לנו בית מקדש (= משום שלדעת ברייתא זו סתם הקדשות וחרמים הולכים לבדק הבית ואין להם תקנה בזמן הזה), ואם הקדיש והעריך בהמה, עליו לנעול דלת בפניה והיא מתה מאליה משום שחוששים לתקלה!

הגמרא מבררת לאיזה תקלה חששו בפר ושעיר של יוה"כ אם ישאיר אותם לשנה הבאה: אי אפשר לומר שחששו שמא יקריב אותם או שמא יגזז את צמרם או יעבוד בהם, שאם כן יש לחשוש כך בכל הבהמות שדינם לרעות עד שישתאבו. אלא באמת החשש הוא שמא יקריב אותם, אלא שבשאר הבהמות שדינם לרעות אין חוששים לזה שהרי אינם מיועדות להקרבה בעצמם אלא רק דמיהן, אבל הפר והשעיר מיועדים להקרבה בעצמם ויש לחשוש שמתוך שהוא טרוד בהקרבתם הוא יקריבם בטעות לפני יוה"כ.

ותקלה עצמה תנאי היא: כלומר נחלקו התנאים האם חוששים לתקלה - בברייתא אחת כתוב שקרבן פסח שלא הוקרב בפסח ראשון, אפשר למוכרו לצורך פסח שני

(המשך בדף הבא ↓)

עבור מי שהיה טמא או בדרך רחוקה, ואם לא הוקרב בשני יקרב בשנה הבאה, ובברייתא אחרת כתוב שלא יקרב. לכאורה הברייתות חולקות האם חוששים לתקלה ולכן אסור להשהותו, או שלא חוששים ומותר.

דחייה: שתי הברייתות סוברות שלא חוששים לתקלה, אלא שהברייתא הראשונה סוברת כרבי לעיל (סה): שיתכן שלא עברה על הקרבן שנה מפסח לפסח, והברייתא השניה סוברת כרבנן שבפסח בשנה הבאה כבר עברה שנה על הקרבן והוא פסול.

קושיא על הדחייה: והרי למדנו שהברייתות נחלקו אף לעניין מעות שהופרשו לקרבן פסח האם יכול להשהותם לשנה הבאה?

משנה: לאחר שגמר הכהן הגדול את מתן הדמים של הפר והשעיר, הוא חוזר אל השעיר המשתלח שעמד בעזרה ומתוודה עליו את עוונות בני ישראל.

שעשו הכהנים הגדולים קבע: כלומר מנהג קבוע שרק הכהנים מוליכים את השעיר, ובית דין של הכהנים לא היו מאפשרים לישראלים לקחת אותו. רבי יוסי חולק ומביא מקרה שהוליכו ישראלים.

ובבש עשו לו: כמין גשר מהעזרה עד מחוץ לעיר, בכדי שלא יתלשו בשערו של השעיר (ויש מפרשים שלא יתלשו בשערו של האיש המשלח את השעיר - מאירי).

גמרא: מאן תנא: לעיל בדף סא' נחלקו הדעות לדעת רבי יהודה השעיר המשתלח מכפר על שאר עבירות (חוץ מטומאת מקדש וקודשיו) שחטאו הכהנים הלויים והישראלים. אבל לדעת רבי שמעון השעיר המשתלח מכפר רק על הישראלים, ואילו הפר מכפר על הכהנים. לכאורה משנתנו אינה כדעת רבי יהודה, שהרי בוידויו של הכהן לא הוזכרו הכהנים אלא רק 'עמך בית ישראל'.

תנו רבנן איש: נאמר בפסוק 'ושילח (את השעיר) ביד איש עתי המדברה' הברייתא דורשת את המילים 'איש עתי', והגמרא מבארת את הדברים.

שאם היה חולה: אם השעיר חולה ואינו יכול ללכת - המשלח לוקח אותו על כתפיו, דבר האסור בשבת משום מלאכת 'הוצאה', והותר מהמילה 'עתי'. אלא שנחלקו רבנן ורבי נתן האם הסוחב בעל חיים פטור על ההוצאה משום ש'חי נושא את עצמו'. לכאורה לדעת רבי נתן שפטור אין צורך לדרוש מהפסוק שמותר לחלל שבת בשביל השעיר, שהרי אין צורך לחלל עליו שבת אפילו אם הוא חולה?

הגמרא מתרצת שבעל חיים חולה לכולי עלמא אינו נושא את עצמו, והוא כמו בעל חיים קשור שנחשב למשאווי.

עירוב והוצאה לשבת: רפרם לומד מהצורך להתיר את הוצאת השעיר על הכתף ביום הכיפורים שחל בשבת – מכאן שביום כיפור שחל ביום חול אין איסור 'הוצאה' וממילא לא 'עירוב' (כי רבנן תקנו לעשות עירובי חצירות בשביל לטלטל מבית לבית בחצר - בכדי שלא יבואו לטלטל מרשות היחיד לרשות הרבים).

שאם נטמא משלחו נכנס טמא לעזרה: כי הכהן הגדול צריך למסור לו את השעיר בעזרה, ועל כך מלמד הפסוק שמותר לו להיכנס טמא לעזרה.

שאלו את רבי אליעזר: הגמרא מביאה מספר שאלות ששאלו את רבי אליעזר בענין השעיר המשתלח ובנושאים נוספים – ובכולם רבי אליעזר עונה בשאלה ומסיט את הדיון לכיוון אחר. הסיבה לכך כי רבי אליעזר מעולם לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו!

פלוני מהו לעולם הבא: האם שלמה המלך שנאמר עליו 'ולא היה לבבו שלם.. כלבב דוד אביו' חטא, או שמפרשים את הפסוק כדעת רבי יונתן (במסכת שבת) שרק 'כלבב דוד אביו' לא היה לבבו אבל הוא לא חטא? ענה להם רבי אליעזר: האם התכוונתם לשאול על אבשלום בנו של דוד?

מהו להציל הועה כבשה: 'הרועה' הוא אוריה, 'הכבשה' היא בת שבע אשתו, 'הארי' הוא דוד המלך שלקח אותה לאישה. השאלה היא האם דוד המלך חטא, או כדעת רבי יונתן שכל חייל שיצא למלחמה היה כותב גט לאשתו? ענה להם: האם התכוונתם לשאול על הכבשה -בת שבע? (אך הם שאלו על הארי -דוד).

מהו להציל הרועה מן הארי: האם אוריה מרד במלכות בכך שאמר בפני המלך דוד 'ואדוני יואב' או לא, דבר זה תלוי בשאלה האם חולקים כבוד לתלמיד בפני הרב או לא?

מאחר שמעשה העגל שוין: עובדי חטא העגל נענשו בשלוש סוגי מיתות: בסייף (על ידי הלויים), במגיפה, בהדרוקן (על ידי שתיית המים). האישה שאלה את רבי אליעזר מדוע היה חילוק בין העונשים אם האיסור שווה לכל העבודות שנעבדו בו?

רבי אליעזר לא הסכים ללמד אותה תורה, אך הגמרא מביאה מחלוקת בביאור חילוקי העונשים.

(המשך בדף הבא ↓)

שבטו של לוי: לא חטא בחטא העגל. הגמרא מקשה מברכתו של משה לשבט לוי לפני מותו, על אומץ ליבם בהריגת חוטאי העגל בה מוזכרים קרובי משפחתם 'האומר לאביו ולאימו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע'? הגמרא מתרצת שהקרובים הללו היו מצד האישה שהיא ישראלית שהתחתנה עם לוי. דהיינו אביו – אב האמא הישראלית, אחיו – מאימו מנישואים קודמים עם ישראלי, בניו – נכד בן לביתו שהתחתנה עם ישראלי.

לא בבליים היו: האנשים שהיו תולשים את שערו היו בני ארץ ישראל, אך מכיון שעשו מעשה מגונה כינו אותם בני ארץ ישראל 'בבליים' כשם גנאי, מפני שנאת בני ארץ ישראל לבבליים. שנאה זו היתה מפני שלא עלו הבבליים עם עזרא מבבל לארץ ישראל. (פסקי הרי"ד ועיין לעיל ט').